

MRIPS

KG232650

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
KANCELARIA GŁÓWNA

Data wpływu: 2024-02-16 -19-

L. dz. RMP-18151-2024

dnia 09.02.2024

**Pani
dra Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej**

**Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa**

Zwracam się z prośbą o możliwość pilnego spotkania, podczas którego wraz z dyrektorami i dyrektorkami

chcielibyśmy przedstawić problemy dotyczące obszaru pieczy zastępczej, które od lat pozostają bez skutecznych rozwiązań. Prowadzi to do zapaści systemu opieki nad dziećmi, pozbawionymi możliwości wychowywania się z rodzicami biologicznymi.

Wrocław, tak jak większość dużych miast w Polsce, mierzy się z wzrostem liczby postanowień sądów o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej przy jednoczesnym braku miejsc w placówkach opiekuńczo – wychowawczych oraz braku kandydatów na rodziców zastępczych. Dane statyczne wskazują, że tylko w samym Wrocławiu do placówek opiekuńczo wychowawczych każdego roku trafia średnio 240 dzieci, w tym blisko 30% stanowią dzieci poniżej 10 roku życia, które zgodnie z ustawą o wplecaniu o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej powinny być umieszczane w rodzinie zastępczej. Jednak wobec braku kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych, są kierowane do instytucji. W ostatnich 3 latach liczba kandydatów

oraz zawiązywanych niespokrewnionych rodzin zastępczych systematycznie spada. W ostatnim roku spośród 45 osób przeszkolonych przez wrocławski ośrodek pomocy społecznej, tylko 18 zyskało uprawnienia do bycia rodziną zastępczą, a faktycznie zawiązanych zostało 6 rodzin zastępczych niespokrewnionych.

W konsekwencji placówki opiekuńczo – wychowawcze są przepełnione. Dyrektorzy/ki placówek niemal każdego dnia podejmują decyzję, czy przyjąć kolejne dziecko ponad wyznaczony przepisami limit, czy narażać je na pobyt w niewydolnym wychowawczo – środowisku, by tam oczekiwało aż zwolni się miejsce w placówce i dalej doznawało krzywdy. Oczywiście jest, że w takich sytuacjach dyrektorzy/ki wbrew przepisom ustawy przyjmują dzieci ponad limit. Obecnie we Wrocławiu przebywa w placówkach 30 dzieci ponad wymagany przepisami limit, a kolejnych 35 oczekuje na umieszczenie w pieczy instytucjonalnej. Sytuacja taka ma miejsce w większości dużych miast/powiatów.

Dodatkowo w placówkach wzrasta liczba dzieci w wieku do 10 lat w bardzo trudnej sytuacji zdrowotnej (np. ze znaczną niepełnosprawnością, porażeniem mózgowym, spastyką kończyn, karmione pompą żywieniową, z uszkodzeniami mózgu po zatrzymaniu akcji serca), wymagające całodobowe, specjalistycznej opieki medycznej, której placówki opiekuńczo – wychowawcze nie są w stanie zapewnić. Okres oczekiwania na zmianę postanowienia sądu w celu umieszczenia dziecka np. w zakładzie opiekuńczo – leczniczym trwa miesiącami, co powoduje, że dyrektor placówki opiekuńczo – wychowawczej przyjmuje na siebie odpowiedzialność za zdrowie i życie niejednokrotnie ciężko chorych dzieci, nie mając do tego odpowiednich narzędzi oraz personelu o kwalifikacjach medycznych. Powyższe problemy potęgują niektóre z regulacji zawartych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej takie jak np. wprowadzenie ograniczeń w tworzeniu placówek opiekuńczo – wychowawczych, spełnianie szczególnych przesłanek do zwiększenia limitów miejsc w placówkach, konstrukcja przepisów, zgodnie z którymi w praktyce miasta/powiaty zobowiązane są do zabezpieczenia dzieci pozostawionych w szpitalach na ich terenach, także przez matki pochodzące z terenu innych powiatów, czy wreszcie konieczność interwencyjnego zabezpieczenia dzieci, które nie są mieszkańcami danych miast/powiatów, ale znalazły się na ich terenie (hotele, dworce, ośrodki dla ofiar przemocy, schroniska). Na to nakładają się problemy kadrowe w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Psychologowie, pedagodzy, wychowawcy nie chcą podejmować lub kontynuować zatrudnienia w tego typu podmiotach, ze względu na zbyt niską płacę w stosunku do odpowiedzialności którą ponoszą, pełniąc całodobową opiekę nad wychowankami. Praca z dziećmi w kryzysie, pozbawionymi rodziców wymaga

wysokich kompetencji i kwalifikacji, a także odporności na stres oraz umiejętności radzenia sobie z dużym obciążeniem emocjonalnym. Zapowiedzi zwiększenia wynagrodzeń w sferze budżetowej, podniesienia wzrostu pensji nauczycieli, z pominięciem pracowników placówek opiekuńczo - wychowawczych spotyka się z rozgoryczeniem i odpływem pracowników do szkół lub do innych branż. Dlatego w szczególności należy mieć na uwadze że brak możliwości poprawy warunków placowych dla kadry merytorycznej placówek opiekuńczo wychowawczych przekłada się na dużą fluktuację kadry i pogorszenie standardu opieki nad dziećmi.

Wiele z placówek opiekuńczo – wychowawczych prowadzonych jest przez organizacje pozarządowe, które są w jeszcze trudniejszej sytuacji, bowiem nie są uwzględnione w planach podwyżek placowych, przewidzianych dla sektora budżetowego, pomimo, że wykonują one zadania administracji rządowej zlecone im przez powiaty.

Nie można również tracić z pola widzenia faktu, że procesy w obszarze pieczy zastępczej zachodzą przy udziale różnych instytucji i podmiotów - m.in. sądów, kuratorów, ośrodków pomocy społecznej, ośrodków adopcyjnych, wojewodów. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej jest niewątpliwie zadaniem wielopoziomowym, wymagającym skoordynowania działalności kilku uczestników tego procesu. Niejednokrotnie przepisy normujące ich uprawnienia i obowiązki nie są precyzyjne i spójne. Zdarza się, że działania poszczególnych podmiotów w procesie umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej wydają się być wręcz rozbieżne. W tym kontekście zadanie jakiemu musi sprostać powiat (powiatowe centra pomocy rodzinie i placówki opiekuńczo – wychowawcze), a mianowicie wykonanie postanowienia sądu i umieszczenie dziecka w środowisku zastępczym napotyka na dodatkowe komplikacje.

Jak widać po 12 latach obowiązywania ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, nie rozwiązuje ona większości problemów, które uwidaczniały się w praktycznym stosowaniu. Potwierdza to raport Najwyższej Izby Kontroli w sprawie KPS.430.9.2022 Nr ewid. 134/2022/P/22/031/KPS z dnia 19.12.2022, który wskazuje na konieczność wsparcia samorządów przez stronę rządową w celu poprawy funkcjonowania systemu pieczy zastępczej.

Dostrzegając pilną potrzebę wprowadzenia zmian na poziomie legislacyjnym w systemie pieczy zastępczej, zwracamy się z prośbą o umożliwienie spotkania w celu zaproponowania zmian, które mogą usprawnić rozwiązywanie przytoczonych problemów.

Chcielibyśmy także prosić o zainicjowanie ogólnopolskich konsultacji w tym zakresie oraz podjęcie działań przez Panią Ministrę mających na celu

poprawę sytuacji w systemie pieczy zastępczej. Prośba ta wynika przede wszystkim z odpowiedzialności lokalnych władz za losy dzieci pozbawionych opieki i wychowania jak oraz z obawy przed pogorszeniem ich i tak już trudnej sytuacji życiowej.

Zestawienie zdiagnozowanych problemów i proponowanych kierunków zmian ujęto w zestawieniu tabelarycznym, które stanowi załącznik do niniejszego pisma.

Z wyrazami szacunku,

załącznik nr 1 do pisma w sprawie problemów w obszarze pieczy zastępczej

L.P.	PROBLEMY W OBSZARZE PIECZY ZASTĘPCZEJ	PROPONOWANE ROZWIĄZANIA	PROPONOWANE ZMIANY ZAPISÓW USTAWY O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ	ZAGROZENIA
1.	Zbyt mała w stosunku do potrzeb liczba miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej, przy jednoczesnym braku odpowiedniej do potrzeb ilości kandydatów do pełnienia funkcji opiekunów zastępczych w ramach pieczy rodzinnej	1) utworzenie dodatkowych miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie Wrocławia, w związku z koniecznością realizacji postanowień sądu 2) utworzenie interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego (zadanie samorządu województwa); w ośrodku preadopcyjnym umieszcza się dzieci, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej; we Wrocławiu rocznie ok. 40- noworodków wymaga takiej pomocy, problem ten dotyczy także innych powiatów na terenie województwa 3) utworzenie regionalnej placówki opiekuńczo- terapeutycznej (kompetencja samorządu województwa); W regionalnej placówce opiekuńczo- terapeutycznej są umieszczane dzieci wymagające szczególnej opieki, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji nie mogą zostać umieszczone w innej formie pieczy zastępczej. Zarówno na terenie Wrocławia jak innych powiatów województwa dolnośląskiego jest wiele dzieci, które kwalifikowałyby się do wskazanej formy wsparcia, natomiast na terenie województwa taka placówka nie funkcjonuje (10 w Polsce). 4) rozwój systemu mieszkań dla pełnoletnich wychowanków przebywających w	ad. 1) nowelizacja art. 106 poprzez uchylenie zapisów, dotyczących ograniczeń w tworzeniu placówek opiekuńczo- wychowawczych (uznanie wojewody); tworzenie dodatkowych miejsc w tej formie pieczy powinno być dozwolone bez dodatkowych zastrzeżeń, jeśli na terenie danego powiatu nie ma możliwości realizacji postanowień sądu ad.2),3) wprowadzenie zapisów, na podstawie których samorządy województwa będą zobowiązane do tworzenia placówek o zasięgu regionalnym, jeśli na terenie województwa zidentyfikowano potrzeby w tym zakresie (aktualnie istnieje jedynie taka możliwość)- uzupełnienie zapisów art. 109, art. 111 ad.4),5)uzupełnienie zapisów art. 37 ust 2. poprzez dodanie konieczności uzyskania zgody starosty na pozostawienie dorosłego wychowanka w pieczy zastępczej . Czasami	- opóźnienia w realizacji postanowień sądu skutkujące pozostawieniem dzieci pod opieką rodziców, którzy nie dają rąkomi sprawowania należytej opieki - zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia dzieci

		placówkach, mających na celu usamodzielnienie ekonomiczne i mieszkaniowe; 5) zmiana przepisów, dotyczących osób dorosłych pozostających w placówkach opiekuńczo- wychowawczych, polegająca na zwiększeniu roli decyzyjnej podmiotu, kierującego do placówki (starosta)	obserwuje się sytuację, w których pobyt ten jest przedłużany bez racjonalnych przesłanek, co z kolei blokuje przyjęcie małoletnich, którzy oczekują na miejsce. Każdą sytuację należałoby rozpatrywać indywidualnie, przy udziale podmiotu kierującego do placówki opiekuńczo- wychowawczej.	
2.	Przekroczone limity we wrocławskich placówkach	1) zgodnie z zapisami ustawy dyrektor placówki może, pomimo przekroczenia dopuszczalnej liczby dzieci w placówce, przyjąć kolejne dziecko (na miejsce dzieci umieszczonych w MOW, MOS, innych placówkach zapewniających całodobową opiekę) <u>za zgodą wojewody</u>. Praktyka pokazuje, że procedura otrzymania zgody od wojewody jest skomplikowana i długotrwała, a w sytuacji pilnej konieczności dzieci przyjmowane są niezgodnie z zapisami ustawy, a postanowienia sądu nie mogą być zrealizowane- pomimo faktycznego posiadania miejsc w placówce. Należałoby zmienić ten przepis pozostawiając decyzję w tym zakresie podmiotowi kierującemu do placówki (starosta) 2) zmiana przepisów, mająca na celu zobowiązanie powiatu, z którego pochodzi dziecko do jego zabezpieczenia na własnym terenie; często Wrocław boryka się z problemem dzieci pochodzących spoza Wrocławia, umieszczonych interwencyjnie w placówkach prowadzonych przez miasto, wskutek czego blokowane są miejsca dla dzieci wrocławskich	Ad. 1 zmiana art. 95 ust. 3a poprzez zastąpienie „zezwolenia wojewody” „zgoda starosty” ad. 2) uzupełnienie art. 103 ust. 5 o zapis zakładający konieczność zabezpieczenia dziecka, przez powiat z którego pochodzi, w terminie 14 dni od jego umieszczenia- jeżeli powiat na terenie którego przebywa dziecko nie wyraża zgody na jego pobyt ad. 2) zmiana przepisu art. 191 ust. 8, poprzez przyjęcie, że powiatem właściwym dla zapewnienia takim dzieciom miejsca w pieczy zastępczej i jej finansowania jest powiat miejsca zameldowania matki	- jednoczesne finansowanie ze środków publicznych pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo- wychowawczych i innych instytucjach świadczących całodobową opiekę - obciążanie ośrodków dysponujących dobrze rozwiniętą bazą szpitali (Wrocław) kosztami pobytu dzieci, które pochodzą z terenu innych powiatów

		3) zmiana przepisów dotyczących dzieci pozostawionych w szpitalu bezpośrednio po urodzeniu. Aktualnie właściwym do zapewnienia im pieczy zastępczej oraz ponoszenia kosztów ich utrzymania jest powiat właściwy dla siedziby szpitala. We wrocławskich szpitalach w każdym roku ok. 5-10 noworodków jest pozostawionych przez matki pochodzące z terenu innych powiatów		
3.	Problemy z oznaczeniem powiatu właściwego do ponoszenia odpłatności za pobyt dziecka w pieczy zastępczej	Zgodnie z obowiązującymi przepisami powiatem właściwym jest ten, w którym dziecko zamieszkiwało przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej. Dopiero jeśli nie można ustalić powiatu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, właściwym do ponoszenia odpłatności jest powiat jego ostatniego zameldowania na pobyt stały. Ustalenie miejsca zamieszkania dziecka przysparza w praktyce wielu trudności, powiaty gromadzą sprzeczne informacje (w zależności od własnych interesów). Prowadzi to często do sporów kompetencyjnych rozstrzyganych przez SKO lub NSA. (dodatkowe koszty oraz zaangażowanie pracowników). Sytuację ułatwiłaby zmiana przepisów polegająca na pominięciu zapisów dotyczących zamieszkania i ustalanie właściwości na podstawie zameldowania dziecka.	nowelizacja art. 191 poprzez pominięcie zapisów dotyczących miejsca zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go w pieczy zastępczej	- przewlekłość postępowań sądowych rozstrzygających spory powoduje ryzyko niedoszacowania środków zaplanowanych w budżecie na finansowanie porozumień (wyrównania obejmujące często kilkanaście miesięcy to środki rzędu kilkudziesięciu tysięcy złotych)
3.	Niewystarczająca liczba rodzin zastępczych, zawodowych, rodzinnych domów dziecka oraz kandydatów gotowych pełnić te funkcje; brak zgody sądu na umieszczanie dzieci u	1) wprowadzenie zapisów umożliwiających umieszczenie dziecka w razie pilnej konieczności u kandydatów na opiekunów zastępczych na podstawie umowy zawartej między starostą i kandydatami, za zgodą rodziców dziecka 2) podniesienie w drodze ustawy kwot świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania	ad.1) uzupełnienie art. 35 ust. 2 poprzez dodanie do katalogu podmiotów uprawnionych do zawarcia umowy kandydatów legitymujących się zaświadczeniami kwalifikacyjnymi wydanymi przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej	

	kandydatów na opiekunów zastępczych, którzy legitymują się zaświadczeniem kwalifikacyjnym	dzieci i wynagrodzeń dla opiekunów zastępczych 3) zapewnienie wszystkim opiekunom zawodowym pokrycia kosztów eksploatacji lokalu ze środków publicznych 4) zapewnienie dofinansowania kosztów wypoczynku dla wszystkich dzieci przebywających pod opieką zawodowych form pieczy zastępczej	ad. 2) zmiana art. 85 ust. 1 poprzez wprowadzenie minimalnej kwoty wynagrodzenia dla zawodowych rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka na poziomie 150 % minimalnego wynagrodzenia ad. 3) zmiana art. 83 ust. 1a oraz ust. 2 poprzez zastąpienie zwrotu „starosta może” na „starosta jest zobowiązany”	
4.	Niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość kandydatów na rodziny pomocowe, które podejmują opiekę czasową nad dziećmi, w czasie korzystania przez opiekunów zawodowych z przysługującej im przerwy związanej z wypoczynkiem	1) wprowadzenie uproszczonej procedury szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny pomocowej (aktualnie rodzinę pomocową mogą tworzyć jedynie osoby, które odbyły szkolenia dla rodzin zawodowych lub w kierunku przysposobienia) 2) podwyższenie wynagrodzeń za sprawowanie funkcji rodziny pomocowej	ad. 1 uzupełnienie art. 74 ust. 1 o zapisy wprowadzające dodatkowy krąg osób uprawnionych, na podstawie szkoleń przewidzianych specjalnie dla tej grupy (zredukowana tematyka i czas trwania) ad.2) zmiana art. 85.ust. 7 poprzez zastąpienie zwrotu „20% kwoty” na „50% kwoty”	- problemy z zabezpieczeniem opieki dla dzieci na czas korzystania opiekunów zawodowych z wypoczynku, w skrajnych sytuacjach- odmowa udzielenia im zgody na wypoczynek, który jest zagwarantowany w ustawie , w wymiarze 30 dni w roku
5.	Przewlekłość postępowań opiekuńczych, w tym tych dotyczących pozbawienia władzy rodzicielskiej, przysposobienia oraz zmiany postanowienia poprzez umieszczenie w zakładzie opiekuńczo – leczniczym lub domu pomocy społecznej	1) wprowadzenie w przepisach zmian, mających na celu skrócenie postępowań sądu zmierzających do pozbawienia władzy rodzicielskiej (niektóre trwają nawet do 3 lat, podobnie dzieje się w przypadku, gdy możliwy jest już powrót do środowiska rodzinnego) 2) wprowadzenie przepisów zobowiązujących sądy rodzinne do uwzględniania stanowiska lub opinii MOPS / PCPR i dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej w sprawach opiekuńczych,	ad. 1) Zmiana zapisu art. art. 47 ust. 7 oraz art. 100 ust 4a, poprzez skrócenie terminu do złożenia wniosku o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka z 18 miesięcy do 6 miesięcy.	- długotrwałe przebywanie w pieczy zastępczej dzieci, które mogłyby już przebywać w rodzinach przysposabiających lub powrócić do środowiska rodzinnego - długotrwałe przebywanie w pieczy zastępczej dzieci, które z uwagi na stan zdrowia czy

		3) przyznanie MOPS / PCPR i dyrektorowi placówki opiekuńczo – wychowawczej statusu uczestnika postępowania w części spraw dotyczących dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.		niepełnosprawność wymagają wyspecjalizowanej opieki medycznej
6.	Umieszczenie przez sąd dzieci w pieczy zastępczej w sytuacji gdy istnieje możliwość zatrzymania ich w środowisku rodzinnym z wykorzystaniem innych narzędzi; umieszczanie dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych bez uprzedniej weryfikacji czy w jego środowisku rodzinnym znajduje się osoba mogąca pełnić funkcję rodziny zastępczej	1) wprowadzenie w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym przepisu, z którego wynikałoby, że umieszczenie w pieczy zastępczej (za wyjątkiem interwencyjnego umieszczenia) jest możliwe dopiero w sytuacji, gdy współpraca z asystentem rodziny czy zobowiązanie rodzica do umieszczenia dziecka w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii nie przyniosło rezultatów 2) wprowadzenie przepisów zobowiązujących sąd do kierowania dzieci, które weszły w konflikt z prawem bezpośrednio do Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych lub Okręgowych Ośrodków Wychowawczych bez orzekania o umieszczeniu w pieczy zastępczej		- miejsca w pieczy zastępczej zajęte przez dzieci, które mogłyby skorzystać z pomocy w innej formie, powodujące opóźnienia w umieszczaniu dzieci, które rzeczywiście powinny być zabezpieczone - umieszczanie przez sądy dzieci w nieodpowiednich dla nich placówkach, co uniemożliwia zaspokojenie potrzeb dzieci na odpowiednim poziomie oraz utrudnia normalne funkcjonowanie tych placówek
7.	Wzrost umieszczeń dzieci w wieku do 10 lat w bardzo trudnej sytuacji zdrowotnej (np. ze znaczną niepełnosprawnością, porażeniem mózgowym, spastyką kończyn, karmione pompą żywieniową,	1) wprowadzenie w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym przepisu, z którego wynikałoby, że umieszczenie w pieczy zastępczej nie może dotyczyć dzieci, które z uwagi na stan zdrowia kwalifikują się do umieszczenia w Zakładzie Opiekuńczo- Leczniczym czy Domu Pomocy Społecznej, 2) umożliwienie zatrudniania w placówkach opiekuńczo – wychowawczych	1) zmiana art. 4 ust. 2 ustawy o zawodach pielęgniarzy i położnej poprzez dodanie regulacji, z której będzie wynikało, że wykonywanie zawodu pielęgniarzy polega również na zatrudnieniu na stanowisku w	1) zagrożenie życia i zdrowia dzieci – placówki opiekuńczo – wychowawcze nie mają odpowiednich narzędzi oraz personelu o

z uszkodzeniami mózgu po zatrzymaniu akcji serca), wymagających całodobowej, specjalistycznej opieki medycznej, której placówki opiekuńczo – wychowawcze nie są w stanie zapewnić. Przebywanie w placówkach opiekuńczo – wychowawczych dzieci w trudnej sytuacji zdrowotnej, które nie wymagają co prawda umieszczenia w domu pomocy społecznej lub zakładzie opiekuńczo – leczniczym lecz potrzebują stałego / częstego monitorowania stanu ich zdrowia przez pielęgniarkę i lekarza.	pielęgniarek i lekarzy, których usługi są niezbędne dla dzieci, które oczekują na umieszczenie w domach pomocy społecznej lub zakładach opiekuńczo – leczniczych jak również dzieci kwalifikujących się do dalszego pobytu w placówce opiekuńczo – wychowawczej ale z uwagi na stan zdrowia pod stałym / częstym monitoringiem pielęgniarki i lekarza.

placówce opiekuńczo – wychowawczej, 2) wprowadzenie odpowiednich zapisów w ustawie o zawodach lekarza i lekarza dentysty, z których będzie wynikało, że lekarz może udzielać świadczeń zdrowotnych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych zaś dyrektor placówki opiekuńczo – wychowawczej może ich zatrudniać.	odpowiednich kwalifikacjach medycznych, 2) podwójne finansowanie opieki medycznej – korzystanie przez placówkę z usług komercyjnych w sytuacji gdy nie jest możliwe umówienie wizyty w przychodni zadeklarowanej w ramach podstawowej opieki zdrowotnej (brak miejsc, długie terminy oczekiwania na wizytę, zakończenie godzin pracy przychodni, nagłe przypadki wymagające konsultacji)

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

SEKRETARZ STANU
Aleksandra Gajewska

DPD-V.055.15.2024 oraz BPD-V.5209.14.2024.PW
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

ZAWIADOMIENIE O SPOSOBIE ZAŁĄTWIENIA PETYCJI

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U. 2018 poz. 870), w związku z petycją w sprawie zmiany przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2024 r. poz. 177, dalej ustawa), uprzejmie informuję.

1. Propozycja zmiany art. 106 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej poprzez uchylenie przepisów dotyczących ograniczeń w tworzeniu placówek opiekuńczo-wychowawczych (uznanie wojewody) i możliwości tworzenia dodatkowych miejsc w tej formie pieczy bez dodatkowych zastrzeżeń, jeśli na terenie danego powiatu nie ma możliwości realizacji postanowień sądu.

Zgodnie z art. 106 ustawy, placówka opiekuńczo-wychowawcza powstaje z dniem uzyskania zezwolenia wojewody właściwego ze względu na miejsce prowadzenia tej placówki. Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego, interwencyjnego i specjalistyczno-terapeutycznego mogą być tworzone tylko w przypadku, gdy:

- 1) utworzenie nowej placówki opiekuńczo-wychowawczej lub przekształcenie istniejącej placówki opiekuńczo-wychowawczej nie spowoduje zwiększenia liczby miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie danego powiatu albo
- 2) jest to umotywowane szczególnymi potrzebami lokalnymi.

W tej drugiej jednak sytuacji podmiot występujący o zezwolenie musi przedstawić uzyskaną wcześniej opinię Rzecznika Praw Dziecka o zasadności utworzenia takiej placówki. Analogiczne ograniczenia dotyczą także tworzenia regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych.

Powyższe przepisy nie są jednak przepisami bezwzględnie zakazującymi tworzenia nowych form instytucjonalnej pieczy zastępczej, umożliwiają bowiem tworzenie nowych podmiotów w określonych sytuacjach oraz nie mają zastosowania do tworzenia placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, zatem powiaty w przypadku bezwzględnej konieczności umieszczania dzieci w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, w pierwszej kolejności powinny rozważyć powstania takiej właśnie formy placówki, jako najbardziej zbliżonej do form rodzinnych.

Ograniczenia w zupełnej swobodzie w tworzeniu placówek opiekuńczo-wychowawczych są istotnym krokiem w procesie deinstytucjonalizacji, czyli przechodzenia od form instytucjonalnych pieczy zastępczej do form rodzinnych. Idea ta jest konsekwentnie

realizowana od momentu wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zmiany te, w powiązaniu ze zmianami w zakresie rodzinnej pieczy zastępczej, mają na celu dodatkowe przyspieszenie pożądanego kierunku tych zmian.

2. Propozycja wprowadzenia przepisów, na podstawie których samorządy województwa będą zobowiązane do tworzenia placówek o zasięgu regionalnym, jeśli na terenie województwa zidentyfikowano potrzeby w tym zakresie (aktualnie istnieje jedynie taka możliwość)- uzupełnienie przepisów art. 109, art. 111

Przedmiotowa propozycja jest niezgodna z konsekwentnie realizowaną ideą deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w Polsce. W opinii resortu rodziny dzieci bezwzględnie powinny w pierwszej kolejności być umieszczane w rodzinnych formach pieczy zastępczej, a wszelkie działania jednostek samorządu terytorialnego powinny być nakierowane przede wszystkim na rozwój rodzicielstwa zastępczego.

3. Propozycja uzupełnienia przepisów art. 37 ust 2 ustawy poprzez dodanie konieczności uzyskania zgody starosty na pozostawienie dorosłego wychowanka w pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 37 ust. 2 ustawy, osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej albo regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka, dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej albo dyrektora regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25. roku życia, jeżeli:

- 1) uczy się w szkole;
- 2) uczy się w uczelni;
- 3) uczy się u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego;
- 4) uczy się na kursach, jeżeli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia;
- 5) legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Oznacza to, że pozostanie w pieczy zastępczej przez wychowanka po osiągnięciu przez niego pełnoletności i tak jest możliwe dopiero po spełnieniu wskazanych w ww. przepisie warunków, w tym uzyskania zgody odpowiednio rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka albo dyrektora placówki.

Wprowadzenie w tym zakresie dodatkowo proponowanej w treści petycji zgody starosty na pozostanie w pieczy zastępczej wychowanka nie wydaje się uzasadnione. Wydaje się bowiem zupełnie pomijać jego podmiotowość i jego dobro. Istnieje bowiem poważne zagrożenie, że jedyną przesłanką do niewyrażania takich zgód przez starostę mogłaby być konieczność zapewnienia miejsc w pieczy zastępczej dla innych małoletnich. Zbyt szybkie opuszczenie pieczy mogłoby prowadzić do napędzania tzw. zamkniętego kręgu patologii, tzn. wychowanek wobec zmuszenia go do przedwczesnego opuszczenia dotychczasowego miejsca, wracałby do środowiska, z którego jako małoletni był zabrany, co znacznie zmniejszałoby jego szanse na kontynuowanie edukacji, znalezienie dobrej pracy i założenie własnej prawidłowo funkcjonującej rodziny.

W opinii resortu rodziny zapewnienie miejsc w pieczy zastępczej przez powiat powinno się odbywać bez szkody dla jej dotychczasowych wychowanków.

4. Propozycja zmiany art. 95 ust. 3a poprzez zastąpienie „zezwoenia wojewody” „zgoda starosty”.

Zgodnie z art. 95 ust. 3a ustawy, w przypadku gdy umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego dziecko lub osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, o której mowa w art. 37 ust. 2-4 i 6, lub osoba opuszczająca rodzinną pieczę zastępczą jako niepełnoletnia, o której mowa w art. 37 ust. 5 i 6, zostały umieszczone w:

- 1) domu pomocy społecznej,
- 2) specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym,
- 3) młodzieżowym ośrodku wychowawczym,
- 4) młodzieżowym ośrodku socjoterapii zapewniającym całodobową opiekę,
- 5) specjalnym ośrodku wychowawczym,
- 6) hospicjum stacjonarnym,
- 7) oddziale medycyny paliatywnej,
- 8) areszcie śledczym,
- 9) schronisku dla nieletnich,
- 10) zakładzie karnym,
- 11) zakładzie poprawczym,
- 12) okręgowym ośrodku wychowawczym

- dyrektor tej placówki może, pomimo przekroczenia dopuszczalnej liczby dzieci w placówce, za zezwoleniem wojewody, przyjąć kolejne dziecko.

Zgodnie z art. 186 ust. 1 ustawy, wydawanie i cofanie zezwoleń na prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych jak również kontrola nad realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny, pieczy zastępczej, usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków i adopcji wykonywanych przez jednostki samorządu terytorialnego, czy też jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej należą do zadań wojewody.

Stąd też, w celu zapewnienia spójności systemu, jak również maksymalnej weryfikacji zasadności zastosowania wyjątków z art. 95 ust. 3a ustawy, w opinii resortu rodziny aktualny kształt przepisu nie wymaga zmiany. Gwarantuje on bowiem udział w całej procedurze niezależnego wobec powiatu podmiotu.

5. Propozycja uzupełnienia art. 103 ust. 5 ustawy o przepis zakładający konieczność zabezpieczenia dziecka, przez powiat z którego pochodzi, w terminie 14 dni od jego umieszczenia- jeżeli powiat, na terenie którego przebywa dziecko, nie wyraża zgody na jego pobyt.

Zgodnie z art. 180 pkt. 2 ustawy, zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych należy do zadań własnych powiatu. Art. 112⁷ kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wskazuje na pewną gradację rozwiązań, które powinny być zastosowane przez sąd, i tak w pierwszej kolejności sąd umieszcza dziecko w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu miejsca zamieszkania dziecka. W przypadku braku możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu miejsca zamieszkania dziecka lub gdyby takie umieszczenie było sprzeczne z dobrem dziecka, sąd umieszcza dziecko w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innego powiatu. Sąd umieszcza dziecko w instytucjonalnej pieczy zastępczej, jeżeli brak jest możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub z innych ważnych względów nie jest to zasadne. Umieszczając dziecko w pieczy

zastępczej, sąd bierze pod uwagę możliwość wywiązania się z obowiązku zapewnienia przez pieczę zastępczą pracy z rodziną, o której mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz możliwość utrzymywania przez małoletniego kontaktów z rodzicami, o ile sąd ich nie zakazał.

Swoistym uzupełnieniem ww. przepisu kodeksu rodzinnego i opiekuńczego jest art. 579² § 3 kodeksu postępowania cywilnego, który stanowi, że przed umieszczeniem dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu innego niż powiat obowiązany do ponoszenia wydatków, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, sąd zasięga odpowiednio od:

1) starosty powiatu, na terenie którego funkcjonuje mogąca przyjąć dziecko rodzina zastępcza,

2) starosty, który zawarł z mogącą przyjąć dziecko rodziną zastępczą niezawodową umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej, chyba że porozumienie, o którym mowa w art. 54 ust. 3b ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, stanowi inaczej,

3) starosty powiatu, który organizuje rodzinny dom dziecka mogący przyjąć dziecko, chyba że porozumienie, o którym mowa w art. 60 ust. 3, stanowi inaczej

- informacji o liczbie umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej dzieci, w stosunku do których powiat ten nie jest powiatem obowiązany do ponoszenia wydatków, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz o ogólnej liczbie miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej zapewnianej przez ten powiat.

W przypadku gdy z informacji, o której mowa powyżej, wynika, że liczba umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej dzieci, na które powiat nie jest powiatem obowiązany do ponoszenia wydatków, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, przekroczyła 25% ogólnej liczby miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej zapewnianych przez ten powiat, sąd może umieścić dziecko w rodzinnej pieczy zastępczej zapewnianej przez ten powiat **tylko za jego zgodą oraz jeżeli przemawia za tym dobro dziecka.**

W opinii resortu rodziny powyższy kształt przepisów nie wymaga zmiany. Należy bowiem wskazać, iż w całej procedurze umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej to jego dobro jest najważniejsze. I to ono powinno mieć prymat ponad zasady właściwości powiatu. Dodatkowo należy wskazać, iż zasady dotyczące umieszczania dzieci w pieczy zastępczej wpisują się w zasadę wprowadzania pewnych elementów derejonizacji pieczy zastępczej w Polsce.

6. Propozycja zmiany przepisu art. 191 ust. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, poprzez przyjęcie, że powiatem właściwym dla zapewnienia takim dzieciom miejsca w pieczy zastępczej i jej finansowania jest powiat miejsca zameldowania matki oraz propozycja nowelizacji art. 191 poprzez pominięcie przepisów dotyczących miejsca zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go w pieczy zastępczej.

Art. 191 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zasady finansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej. Zgodnie z ust. 1 tego przepisu powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi:

1) wydatki na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;

2) średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-

wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodkiem preadopcyjnym;

3) wydatki na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

Oznacza to, że zasadą jest finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej przez powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej. Wskazanie na właściwość właśnie tego powiatu skorelowana jest z brzmieniem przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz kodeksu postępowania cywilnego, a także zasadą terytorialności jednostek samorządu terytorialnego. Dodatkowo należy wskazać, iż miejsce zamieszkania małoletniego definiuje kodeks cywilny.

Kolejne ustępy art. 191 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wskazują natomiast m.in. na wyjątki od powyższej zasady. I tak ust. 8 wskazuje, że powyższej zasady nie stosuje się wobec dzieci pozostawionych bezpośrednio po urodzeniu lub dzieci, których tożsamość rodziców jest nieznaną. W ich przypadku, zgodnie z ust. 13 tego przepisu, wydatki ponosi powiat właściwy ze względu na miejsce pozostawienia dziecka. Konstrukcja tego przepisu ma za zadanie zapewnić przede wszystkim anonimowość rodziców, którzy decydują się oddać swoje dziecko do adopcji w trybie tzw. zgody blankietowej. Zmiana w tym zakresie i wprowadzenia konieczności ustalania miejsca zameldowania matki może prowadzić do sytuacji niebezpiecznych dla życia zdrowia dzieci, bowiem matki chcąc zostać anonimowe mogą decydować się nie na pozostawienie dziecka w szpitalu i złożenia stosownego oświadczenia przed sądem, ale na porzucenie dziecka.

7. Propozycja wprowadzenia przepisów umożliwiających umieszczenie dziecka w razie pilnej konieczności u kandydatów na opiekunów zastępczych na podstawie umowy zawartej między starostą i kandydatami, za zgodą rodziców dziecka i uzupełnienie art. 35 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej poprzez dodanie do katalogu podmiotów uprawnionych do zawarcia umowy kandydatów legitymujących się zaświadczeniami kwalifikacyjnymi wydanymi przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 35 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku pilnej konieczności, na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, możliwe jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka, z zastrzeżeniem art. 54 ust. 3d i art. 60 ust. 5. O zawartej umowie starosta zawiadamia niezwłocznie sąd.

W opinii resortu rodziny proponowana zmiana jest warta rozważenia i zostanie ona poddana analizie na etapie prac na kolejną nowelizację ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

8. Propozycja podniesienia w drodze ustawy kwot świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci i wynagrodzeń dla opiekunów zastępczych.

Określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w rodzinie podlega waloryzacji wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych ogłaszanych przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, od dnia 1 czerwca roku kalendarzowego następującego po roku kalendarzowym, w którym wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w okresie od roku kalendarzowego, w którym była przeprowadzona ostatnio waloryzacja, przekroczył 105%. Ich wysokość jest ogłaszana w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor

Polski", w drodze obwieszczenia, przez ministra właściwego do spraw rodziny, w terminie do końca marca roku kalendarzowego, w którym jest przeprowadzana waloryzacja. Zgodnie z obwieszczeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 marca 2024 r. w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka, wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej oraz wysokości kwot określonych w umowach (M.P. z 2024 r. poz. 230), wysokość świadczenia wynosi odpowiednio nie mniej niż 1002 zł w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej i nie mniej niż 1517 zł w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka. Dodatkowo zgodnie z art. 91 ustawy, rada powiatu może już dziś, w drodze uchwały, podnieść wysokość świadczeń, o których mowa powyżej. Ponadto na dzieci umieszczone w pieczy zastępczej przysługuje także podniesione niedawno świadczenie wychowawcze 800+ oraz jednorazowe świadczenie wynoszące 300 zł (Dobry Start).

Odnoszą się natomiast do kwestii wysokości wynagrodzeń dla rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka, należy wskazać, iż ustawa z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2022 poz. 2140) znacząco podniosła określone w ustawie ich minimalne poziomy. Ustawa ta określiła, że wynagrodzenie przysługujące rodzinie zastępczej zawodowej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka, nie mogło być niższe niż kwota 4 100 zł miesięcznie. W przypadku zaś gdy rodzina zastępcza zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego nie niższe 124% kwoty wskazanej powyżej, tj. nie niższe niż 5 084 zł. Dodatkowo wprowadzono zmianę mechanizmu ich waloryzacji na mechanizm związany ze wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych. Stąd też zgodnie z obwieszczeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 marca 2024 r. w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka, wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej oraz wysokości kwot określonych w umowach (M.P. z 2024 r. poz. 230), określone w umowach wysokości wynagrodzeń podlega waloryzacji o nie mniej niż 11,4%.

Należy także wskazać, iż powyższe kwoty są kwotami minimalnymi. To od decyzji starostów zależy ich realny poziom. Ustawa wprost wskazuje, iż określona w umowie wysokość wynagrodzenia powinna uwzględniać w szczególności kwalifikacje, szkolenia i oceny rodziny zastępczej zawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka.

W opinii resortu rodziny zatem aktualne rozwiązania dotyczące możliwości podniesienia świadczeń oraz wysokości wynagrodzeń określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej są wystarczające, resort rodziny nie ma natomiast wpływu na sposób realizacji postanowień ustawy przez powiaty.

9. Propozycja zapewnienia wszystkim opiekunom zawodowym pokrycia kosztów eksploatacji lokalu ze środków publicznych poprzez zmianę art. 83 ust. 1 oraz ust. 2 poprzez zastąpienie zwrotu „starosta może” na „starosta jest zobowiązany”. Dodatkowo zapewnienie dofinansowania kosztów wypoczynku dla wszystkich dzieci przebywających pod opieką zawodowych form pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 83 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka starosta **może** przyznać:

1) dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka;

2) świadczenie na pokrycie:

a) niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - jednorazowo,

b) kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki - jednorazowo lub okresowo.

Zgodnie z art. 83 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzina zastępcza niezawodowa i zawodowa **może** otrzymywać środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego w wysokości odpowiadającej kosztom ponoszonym przez rodzinę zastępczą niezawodową albo zawodową na czynsz, opłaty z tytułu najmu, opłaty za energię elektryczną i ciepłą, opał, wodę, gaz, odbiór nieczystości stałych i płynnych, dźwig osobowy, antenę zbiorczą, abonament telewizyjny i radiowy, usługi telekomunikacyjne oraz związanym z kosztami eksploatacji, obliczonym przez podzielenie łącznej kwoty tych kosztów przez liczbę osób zamieszkujących w tym lokalu lub domu jednorodzinnym i pomnożenie przez liczbę dzieci, osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, o których mowa w art. 37 ust. 2-4 i 6, oraz osób opuszczających rodzinną pieczę zastępczą jako niepełnoletnie, o których mowa w art. 37 ust. 5 i 6, umieszczonych w rodzinie zastępczej wraz z osobami tworzącymi tę rodzinę zastępczą.

Środki finansowe, o których mowa ww. wspomnianym powyżej ust. 2, starosta **jest obowiązany** przyznać rodzinie zastępczej zawodowej, w której umieszczono powyżej 3 dzieci, osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, o których mowa w art. 37 ust. 2-4 i 6, oraz osób opuszczających rodzinną pieczę zastępczą jako niepełnoletnie, o których mowa w art. 37 ust. 5 i 6, oraz jeżeli potrzeba przyznania tych środków zostanie potwierdzona w opinii organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Dodatkowo zgodnie z art. 83 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzinie zastępczej zawodowej starosta **może** raz do roku przyznać świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego.

W opinii resortu rodziny proponowana w treści petycji zmiana jest warta rozważenia i zostanie ona poddana analizie na etapie prac na kolejną nowelizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

10. Propozycja wprowadzenia uproszczonej procedury szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny pomocowej (aktualnie rodzinę pomocową mogą tworzyć jedynie osoby, które odbyły szkolenia dla rodzin zawodowych lub w kierunku przysposobienia) poprzez uzupełnienie art. 74 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej o przepisy wprowadzające dodatkowy krąg osób uprawnionych, na podstawie szkoleń przewidzianych specjalnie dla tej grupy (zredukowana tematyka i czas trwania).

W opinii resortu rodziny proponowana zmiana jest warta rozważenia i zostanie ona poddana analizie na etapie prac na kolejną nowelizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Należy jednak wskazać, iż właściwe przygotowanie osób do sprawowania funkcji rodziny pomocowej jest wyjątkowo ważne bowiem ma krytyczny wpływ na bezpieczeństwo dzieci, które są pod opiekę takich osób przekazywane.

11. Propozycja podwyższenia wynagrodzeń za sprawowanie funkcji rodziny pomocowej, poprzez zmianę art. 85 ust. 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i zastąpienie zwrotu „20% kwoty” sformułowaniem „50% kwoty”.

Zgodnie z art. 74 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodziną pomocową może być:

- 1) rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny

dom dziecka;

2) małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim przeszkoleni do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej.

Podstawą umieszczenia dziecka w rodzinie pomocowej jest umowa między starostą a rodziną pomocową, która określa w szczególności wysokość wynagrodzeń, o których mowa w art. 85 ust. 6 i 7, przysługujących rodzinie pomocowej oraz sposób ich wypłaty.

Zgodnie z art. 85 ust. 6 ustawy rodzina zastępcza zawodowa oraz prowadzący rodzinny dom dziecka za czas sprawowania funkcji rodziny pomocowej otrzymują miesięczne wynagrodzenie w wysokości nie niższej niż 20% otrzymywanego miesięcznego wynagrodzenia z tytułu pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Rodzina zastępcza niezawodowa oraz małżonkowie lub osoba, o których mowa w art. 74 ust. 1 pkt 2 ustawy, za czas sprawowania funkcji rodziny pomocowej otrzymują miesięczne wynagrodzenie w wysokości nie niższej niż 20% kwoty, o której mowa w ust. 1 art. 85 ustawy.

Należy także wskazać, iż powyższe kwoty są kwotami minimalnymi. To od decyzji starostów zależy ich realny poziom. W opinii resortu rodziny proponowana jednak w treści petycji zmiana jest warta rozważenia i zostanie ona poddana analizie na etapie prac na kolejną nowelizację ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

12. Propozycja wprowadzenia w przepisach zmian, mających na celu skrócenie postępowań sądu zmierzających do pozbawienia władzy rodzicielskiej (niektóre trwają nawet do 3 lat, podobnie dzieje się w przypadku, gdy możliwy jest już powrót do środowiska rodzinnego), poprzez zmianę zapisu art. 47 ust. 7 oraz art. 100 ust. 4a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, poprzez skrócenie terminu do złożenia wniosku o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka z 18 miesięcy do 6 miesięcy.

Zgodnie z art. 47 ust. 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku nieprzekazania do sądu w terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej informacji o możliwości powrotu dziecka do jego rodziny, organizator rodzinnej pieczy zastępczej składa do właściwego sądu wniosek wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej. Do wniosku organizator rodzinnej pieczy zastępczej dołącza w szczególności opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną i opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Analogiczne rozwiązanie w zakresie małoletnich w instytucjonalnej pieczy zastępczej zawiera art. 100 ust. 4a ww. ustawy, zgodnie z którym dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej w terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej składa do właściwego sądu wniosek wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej. Do wniosku dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej dołącza opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną.

Przepisy, o których mowa powyżej, posługują się pojęciem w terminie 18 miesięcy jest zatem przepis wskazujący najpóźniejszy termin, w którym organizator rodzinnej pieczy zastępczej jest zobowiązany do wystąpienia do sądu z wnioskiem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej. Należy jednak wskazać, iż w opinii resortu rodziny nie ma przeszkód formalnych, aby organizator wystąpił

z przedmiotowym wnioskiem wcześniej lub aby sąd wydał odpowiednie wobec dziecka zarządzenia bez wniosku organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Ponadto sama ustawa zakłada bieżące monitorowanie sytuacji dziecka poprzez jego okresowe oceny, które powinny być przeprowadzane w miarę potrzeb nie rzadziej jednak niż co 3 albo 6 miesięcy w zależności od wieku dziecka. Ich celem jest: ustalania aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka, analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną, modyfikowania planu pomocy dziecku, monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie, oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb, oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe, przepisów o działalności leczniczej lub o pomocy społecznej.

Dodatkowo zwracam uwagę, że przedstawiciele sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka mogą brać udział w posiedzeniach w sprawie sytuacji dzieci umieszczonych pieczy zastępczej, zatem mogą oni na bieżąco uczestniczyć w analizowaniu sytuacji dziecka i na tej podstawie podejmować wobec niego stosowne działania. Dodatkowo niezależnie od udziału w przedstawicieli sądu w ww. posiedzeniach zgodnie z art. 131 ust. 2 ustawy, po dokonaniu oceny sytuacji dziecka organizator rodzinnej pieczy zastępczej formułuje na piśmie opinię dotyczącą zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, a następnie przekazuje ją do właściwego sądu oraz ośrodka adopcyjnego odpowiedzialnego za kwalifikację dziecka do przysposobienia krajowego. Analogiczne przepisy dotyczą także dzieci umieszczonych instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Jednocześnie zwracam uwagę, że resort rodziny nie ma wpływu na długość trwania postępowań sądowych.

Dodatkowo uprzejmie informuję, iż sformułowane w pkt. 5, 6 i 7 petycji propozycje pozostają we właściwości odpowiednio resortu sprawiedliwości lub zdrowia.

Ponadto pragnę podkreślić, iż w związku z koniecznością dokonania przeglądu całego systemu związanego z pieczą zastępczą w dniu 29 lutego 2024 r. w siedzibie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej odbyło się pierwsze spotkanie konsultacyjne w tej sprawie, w którym udział wzięli przedstawiciele środowiska związanego z pieczą zastępczą w Polsce, w tym organizacje pozarządowe, samorządy lokalne i administracja rządowa.

Z inicjatywy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej powołano pięć zespołów roboczych, które wypracowują rekomendacje rozwiązań:

1. Rodzinnej pieczy zastępczej, w tym rodzicielstwa zawodowego
2. Wsparcia systemowego pieczy zastępczej oraz usamodzielniania pełnoletnich wychowanków
3. Instytucjonalnej pieczy zastępczej, w tym zmian funkcji placówek opiekuńczo-wychowawczych
4. Wsparcia dzieci ze specjalnymi potrzebami umieszczonych w pieczy zastępczej
5. Promocji rodzicielstwa zastępczego.

Postulaty zgłaszane w czasie spotkań w dużej mierze pokrywają się z postulatami przedstawionymi w Państwa petycji. W spotkaniach tych uczestniczą także przedstawiciele resortów zdrowia, sprawiedliwości i edukacji. Liczę na to, że spotkania ww. zespołów umożliwią nie tylko zidentyfikowanie najważniejszych problemów w obszarze wspierania rodziny i pieczy zastępczej, ale też wskazanie możliwych ścieżek ich rozwiązania. Pozostałe

zgłaszane przez Państwa uwagi Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej podda analizie w toku dalszych prac legislacyjnych.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku

Aleksandra Gajewska

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

